

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z powództwa J. G.
przeciwko Skarbowi Państwa Izbie Administracji Skarbowej w [...]
o odprawę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 kwietnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 21 maja 2021 r., sygn. akt IV Pa 18/21,

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z 21 maja 2021 r., IV Pa 18/21, oddalił apelację powódki J. G. od wyroku
Sądu Rejonowego w Olsztynie z 30 grudnia 2020 r., IV P 178/20, oddalającego

powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa – Izbie Administracji Skarbowej w [...] o odprawę.

W sprawie tej ustalono, że powódka z dniem 4 czerwca 1998 r. została zatrudniona w Urzędzie Celnym w O. na okres próbny, a następnie od 1 lipca 1998 r. na okres służby przygotowawczej do 31 marca 2001 r. Z dniem 15 czerwca 2000 r. powódka została mianowana do służby przygotowawczej w Urzędzie Celnym w O. na stanowisku kontrolera celnego otrzymując stopień służbowy rewidenta celnego, następnie z dniem 1 kwietnia 2001 r. została mianowana do służby stałej na stanowisku kontrolera celnego otrzymując stopień służbowy rewidenta celnego. W dniu 21 września 2012 r. powódka została mianowana na stopień służbowy starszego aspiranta celnego w korpusie aspirantów Służby Celnej.

Od 1 marca 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1948 ze zm., dalej jako „ustawa wprowadzająca”), powódka pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w [...].

Na podstawie art. 165 ust. 7 powołanej ustawy pismem z 25 maja 2017 r. złożono powódce propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej. Zaproponowano jej zatrudnienie na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku specjalisty w Dziale Płac w Izbie Administracji Skarbowej w [...]. Powódka przyjęła zaproponowane warunki zatrudnienia w dniu 29 maja 2017 r. i od dnia 1 czerwca 2017 r. wykonuje swoje obowiązki jako pracownik korpusu służby cywilnej.

Powódka wniosła o zasądzenie od pozwanej Izby Administracji Skarbowej w [...] kwoty 30.840,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem odprawy za zwolnienie ze służby w związku z likwidacją, reorganizacją jednostki organizacyjnej, w której pełniła służbę. W jej ocenie w dniu 29 maja 2017 r. wygaś jej stosunek służbowy i został nawiązany stosunek pracy na czas nieokreślony od dnia 1 czerwca 2017 r. w związku z czym stała się pracownikiem korpusu służby cywilnej. Wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby, co uzasadnia zasądzenie odprawy w oparciu o art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej. Powódka podkreśliła również, iż prawo do odprawy

przysługiwałoby jej także zgodnie z treścią art. 163 ust. 4 uchylanej ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sądy obu instancji uznały powództwo za nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy wskazał, że powódka otrzymała propozycję przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy, przyjęła zaproponowane warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej i rozpoczęła pracę w Izbie Administracji Skarbowej w [...]. W takich okolicznościach zastosowanie do sytuacji prawnej powódki miał art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej stanowiący o przekształceniu stosunku służbowego w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Nie doszło więc, w ocenie Sądu odwoławczego, do zwolnienia powódki ze służby, wygaśnięcia stosunku służbowego ani wydalenia ze służby. W efekcie przyjęcia propozycji pracy zakończył się okres służby powódki (którego źródłem był akt mianowania), a zaczął okres pracy na podstawie stosunku pracy w ramach korpusu służby cywilnej. Nastąpiła zatem zmiana podstawy zatrudnienia powódki, jednak okres służby nie został zakończony w sposób skutkujący definitywnym wygaśnięciem w rozumieniu art. 188 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 615 ze zm., dalej jako „ustawa o KAS”), wręcz przeciwnie, uległ przekształceniu w stosunek zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższe zagadnienie prawne było przedmiotem rozważań Naczelnego Sądu Administracyjnego, który w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 1 lipca 2019 r., I OPS 1/19, orzekł, że przyjęcie przez funkcjonariusza Służby Celno - Skarbowej propozycji zatrudnienia i przekształcenie, z dniem określonym w tej propozycji, na podstawie art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej dotychczasowego stosunku służby w służbie przygotowawczej lub stałej w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę odpowiednio na czas nieokreślony albo określony, nie wiąże się z obowiązkiem właściwego organu do wydania decyzji orzekającej o zakończeniu stosunku służbowego. W uzasadnieniu tej uchwały NSA wyjaśnił pojęcie „przekształcenia” i wskazał, że przekształcenie w znaczeniu prawnym oznacza, że dotychczasowy stosunek prawny ulega transpozycji w nowy. Następstwem tego uregulowania jest zatem ustanie dotychczas istniejącego

stosunku służbowego i powstanie nowego stosunku prawnego, a mianowicie stosunku pracy. Sąd podkreślił przy tym, że dochodzi do tego przekształcenia na mocy zgodnego oświadczenia woli organu i dotychczasowego funkcjonariusza, i nie jest potrzebne wcześniejsze wygaszenie dotychczasowego stosunku służby w służbie przygotowawczej albo stałej, aby mogło dojść do omawianego przekształcenia. Przeciwnie, następstwem tego przekształcenia jest faktyczne zakończenie dotychczasowego stosunku służbowego.

W ocenie Sądu odwoławczego strona pozwana zasadnie podnosiła, że zasądzenie dochodzonej przez powódkę należności byłoby sprzeczne z celem art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej. Odprawa ma bowiem charakter socjalny i kompensacyjny w związku z utratą zatrudnienia - w tym przypadku pełnienia służby. Na gruncie niniejszej sprawy powódka kontynuuje świadczenie pracy, choć w oparciu o inną podstawę prawną. Funkcjonariusze, którym przedstawiono propozycję zatrudnienia - tak jak powódce - posiadają nieprzerwanie wynagrodzenie i stabilne utrzymanie stosunku pracy, a jej sytuacja ekonomiczna jest inna niż osób, które utraciły dalsze zatrudnienie.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie licznych przepisów prawa materialnego, a to między innymi naruszenie art. 163 ust. 4 w związku z art. 78, art. 82, art. 87, art. 91, art. 96, art. 98, art. 101, art. 104, art. 105, art. 125 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1799, uchylonej z dniem 1 marca 2017 r.) w związku z art. 165 ust. 3, ust. 7 art. 170 ust. 4, art. 170 ustawy wprowadzającej oraz art. 153, art. 154, art. 158, art. 159 i art. 176 ustawy o KAS, naruszenie art. 1, art. 2, art. 7, art. 8, art. 32, art. 60 Konstytucji, naruszenie art. 11 k.p., oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 299 k.p.c., art. 228 § 1 i 2 w związku z art. 316 k.p.c. oraz w związku z 365 § 1 k.p.c.

Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki tytułem odprawy kwoty 30.840,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 1 marca 2017 r., ewentualnie od dnia 1 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, a także o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Izba Administracji Skarbowej w [...] reprezentowana przez radcę prawnego wniosła o oddalenie skargi i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca, formułując zarzuty przedstawione w skardze kasacyjnej, dąży do uzyskania odprawy pieniężnej należnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z likwidacją lub zniesieniem jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 159 pkt 3 Przepisów wprowadzających KAS. Żądanie swoje opiera na art. 170 ust. 1, 3 i 4 w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 Przepisów wprowadzających KAS, względnie na art. 250 ust. 4 ustawy o KAS.

Przepis art. 250 ust. 4 ustawy o KAS daje możliwość uzyskania odprawy pieniężnej w przypadku zwolnienia funkcjonariusza ze służby na skutek zniesienia lub reorganizacji jednostki organizacyjnej KAS. Do sytuacji faktycznej i prawnej powoda art. 250 ust. 4 ustawy o KAS nie może mieć jednak zastosowania, gdyż powód nie stał się funkcjonariuszem Krajowej Administracji Skarbowej, ponieważ otrzymał propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, którą przyjął.

Powód jako funkcjonariusz służby celnej (Celno-Skarbowej), którego stosunek służbowy wygasł (o czym niżej) nie może też otrzymać odprawy na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969), gdyż ta odprawa przysługuje pracownikowi o statusie członka korpusu służby cywilnej, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS (uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2019 r., III PZP 5/18, OSNP 2019 nr 7, poz. 80; OSP 2021 nr 3, poz. 20, z głosem S. Driczńskiego).

Zgodnie z art. 170 ust. 1, 3 i 4 Przepisów wprowadzających KAS, stosunki pracy osób zatrudnionych w (określonych) jednostkach KAS oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS wygasają z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby lub po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 r. (ust. 1). W tych przypadkach wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3) a pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3 (ust. 4), czyli w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej. Według art. 163 ustawy o Służbie Celnej, funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ta ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegały wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2) oraz oblicza się ją jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy (ust. 3). Na tych zasadach oraz w określonej tam wysokości odprawa przysługuje również funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej (ust. 4).

Z treści przedstawionych przepisów wynika, że zarówno uchylana ustawa o Służbie Celnej, jak i Przepisy wprowadzające KAS uzależniają prawo do odprawy pieniężnej od warunków, których skarżący formalnie nie spełnił. Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przewiduje bowiem przyznanie odprawy pieniężnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej na zasadach na przewidzianych dla

funkcjonariuszy przechodzących na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Przepis art. 170 Przepisów wprowadzających KAS prawo do takiej odprawy wiąże natomiast z nieotrzymaniem przez funkcjonariusza pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby, bądź z odmową przyjęcia warunków określonych w tej propozycji. Ze stanu faktycznego sprawy wynika tymczasem, że powódka przyjęła złożoną w trybie art. 167 ust. 5 Przepisów wprowadzających KAS propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w [...]1 na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Sąd Najwyższy w pełni podziela wykładnię przedstawioną w uchwale Sądu Najwyższego z 19 lutego 2020 r., III PZP 7/19 (OSNP 2020 nr 7, poz. 63, tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2021 r., II PSKP 6/21, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2022 nr 1, s. 132, z omówieniem M. Szpyrki), w uzasadnieniu której stwierdzono, że - zawierając umowę o pracę - strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy przyjął w tej uchwale stanowisko, że były funkcjonariusz celny ma prawo do otrzymania świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 Przepisów wprowadzających KAS.

Powyższe daje podstawę do stwierdzenia, że ustawodawca nie ustanowił regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją

przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy. Chociaż w tym przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego), to nie istnieje przepis, z którego wyraźnie wynikałoby przysługiwanie prawa do odprawy pieniężnej. Wobec tego możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni.

Pierwszy kierunek, według którego mamy do czynienia z zaniechaniem ustawodawczym i brakiem podstawy prawnej nabycia prawa do odprawy przez funkcjonariusza służby celnej, którego stosunek służbowy wygasł, ale przyjął on propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Wykładnię tę uzasadnia argumentacja, że prawo do tej odprawy nie ma powszechnego charakteru a sytuacja prawna takiego funkcjonariusza jest "lepsz" niż w przypadku nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia, gdyż jako pracownik ma on zapewnione kontynuowanie zatrudnienia (choć na zmienionych warunkach).

Drugi kierunek wykładni polega na przyjęciu wystąpienia pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych (por. przykładowo R. Stefanicki: *Zaniechanie a pominięcie ustawodawcze. Spór o granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego*, Przegląd Sądowy 2017 nr 1, s. 47). Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górski: *Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne*, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści Przepisów wprowadzających KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w

drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 Przepisów wprowadzających KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (wymienionych szczegółowo w skardze kasacyjnej, na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio, powołane przez S. Płażka: *"Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy*, Roczniki Administracji i Prawa 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Ćwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: *Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej*, PiZS 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: *Sądowa weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej*, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: *Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie*, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2021 nr 4, s. 243).

Wyboru przedstawionych wyżej sposobów dokonania wykładni nie można jednak przesądzić w sposób jednoznaczny przy rozpoznaniu niniejszej skargi kasacyjnej. Ocena rozpoznawanego stanu faktycznego i decyzja o ewentualnym przyznaniu powodowi odprawy lub odmowie jej przyznania pozostawiona musi być Sądowi drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, czego przyczyną jest

niewłaściwe oznaczenie strony pozwanej a w konsekwencji brak właściwej jej reprezentacji i zastępstwa w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sprawach z zakresu prawa pracy dotyczących spraw o roszczenia funkcjonariuszy służb mundurowych stroną jest (powinien być) Skarb Państwa. Są to przykładowo sprawy (żołnierzy zawodowych; funkcjonariuszy Służby Więziennej; funkcjonariuszy Straży Granicznej; por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 227; funkcjonariuszy celnych; por. uchwałę Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2010 r., II PZP 5/10, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 279), których zatrudnienie ma źródło w stosunku administracyjnoprawnym, a nie w stosunku pracy. W tym zakresie utrwalony jest w judykaturze pogląd, że takie sprawy - jako przekazane z mocy przepisów szczególnych - są rozpoznawane w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy, ale państwowa jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej nie ma w nich własnej zdolności sądowej i procesowej (nie stosuje się art. 460 § 1 k.p.c.), gdyż nie jest pracodawcą (art. 3 k.p.), ponieważ nie istnieje stosunek pracy (por. uchwały Sądu Najwyższego z 13 sierpnia 2013 r., III PZP 4/13, OSNP 2014 nr 1, poz. 1 oraz z 22 września 2016 r., III PZP 7/16, OSNP 2017 nr 4, poz. 37; *Palestra* 2017 nr 4, s. 87, z glosą T. Przesławskiego; OSP 2017 nr 10, poz. 101, z glosą M. Grześków; wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2009 r., I PK 226/08, OSNP 2011 nr 3-4, poz. 33 i postanowienie z 4 grudnia 2014 r., III BP 2/14, LEX nr 1616906 oraz A. Machnikowska: *Rozdział 14 Uczestnicy postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy* [w:] *System prawa pracy. Tom VI. Procesowe prawo pracy*, pod. red. K.W. Barana, Warszawa 2016; M. Dziurda: *Skarb Państwa w procesie cywilnym - problemy wciąż aktualne*, Polski Proces Cywilny 2016 nr 3, s. 373; T. Kuczyński: *Obowiązek równego traktowania i przeciwdziałania mobbingowi w niepracowniczym stosunku służbowym*, PiZS 2017 nr 10, s. 2; M. Dziurda: *Szczególna zdolność sądowa*, Warszawa 2019; M. Grześków: *Nawiązywanie stosunków zatrudnienia w służbach zmilitaryzowanych*, Warszawa 2020).

Tym samym taka sprawa rozpoznawana jest w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy, ale nie stosuje się art. 460 § 1 k.p.c. W aspekcie materialnoprawnym w takich sprawach legitymowany biernie jest Skarb Państwa

(nie jednostka organizacyjna, w której funkcjonariusz pełni służbę, gdyż nie ma ona przymiotu pracodawcy w rozumieniu art. 3 k.p.), a w aspekcie procesowym zdolność sądową i procesową ma Skarb Państwa reprezentowany przez organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej (art. 67 § 2 k.p.c.). Wobec tego obowiązują w takich sprawach zasady reprezentacji procesowej Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną, w tym wyłączone zastępstwo Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym (art. 4 i 7 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2180 ze zm.; por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 listopada 2012 r., I PK 163/12, LEX nr 1515356 i z 9 maja 2019 r., I PK 245/17, OSNP 2020 nr 6, poz. 49 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2014 r., II PK 98/13, OSNP 2015 nr 3, poz. 37).

W rozpoznawanej sprawie powód jest już pracownikiem a jego pracodawcą jest Izba Administracji Skarbowej. Jednakże roszczenie o odprawę pieniężną jest wywodzone z administracyjnoprawnego stosunku służbowego, a więc stroną pozwaną powinien być Skarb Państwa reprezentowany przez właściwą Izbę Administracji Skarbowej (teza 2. uchwały Sądu Najwyższego z 19 lutego 2020 r., III PZP 7/19), zastępowany przed Sądem Najwyższym wyłącznie przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej (por. przykładowo: wyroki Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2013 r., IV CSK 403/12, OSP 2013 nr 11, poz. 111, z glosą M. Dziurdy; z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 326/13, OSNC-ZD 2015 nr C, poz. 31; z 26 marca 2014 r., V CSK 234/13, LEX nr 1478718; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2014 r., II PK 98/13, OSNP 2015 nr 3, poz. 37; G. Bieniek, H. Pietrzkowski: *Reprezentacja Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2013; K. Sadowski: *Skutki naruszenia obowiązku wykonywania zastępstwa procesowego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa*, LEX/el. 2014; Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania cywilnego, pod red. A. Jakubeckiego, Warszawa 2015 - art. 67; *Prokuratoria Generalna RP. Komentarz*, pod red. L. Boska i M. Dziurdy, Warszawa 2019 - art. 7; A. Nawojńska-Fahrenheit: *Reprezentacja podmiotów niebędących osobami fizycznymi w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020 - Rozdział IV pkt 6.1. i 6.3.).

Jest to wprowadzić w znacznej części problem legitymacji biernej. Możliwe jest jednak (w postępowaniu apelacyjnym) sprostowanie przez Sąd Okręgowy niewłaściwego oznaczenia strony pozwanej, co do tożsamości której nie ma wątpliwości (chodzi o niewłaściwe oznaczenie strony, a nie o niewłaściwy dobór podmiotów procesu). W orzecznictwie przyjmuje się jednolicie, że na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. można sprostować niewłaściwe oznaczenie strony, bez konieczności podmiotowego przekształcenia powództwa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z 18 czerwca 1998 r., II CKN 817/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 16; z 9 sierpnia 2000 r., I CKN 749/00, LEX nr 52784; z 10 grudnia 2001 r., I PZ 93/01, OSNP 2003 nr 24, poz. 597; z 9 sierpnia 2005 r., III PK 63/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 180; z 13 października 2008 r., II CSK 187/08, LEX nr 577164; z 28 października 2009 r., I PK 95/09, LEX nr 558565 oraz z 14 września 2016 r., III CSK 309/15 LEX nr 2186573; por. w literaturze: T. Ereciński (red.), P. Grzegorzczak, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, Warszawa 2016 - art. 350; M. Szymanowski: *Granice sprostowania orzeczenia w postępowaniu cywilnym, skutki ich przekroczenia, próba nowego spojrzenia*, Radca Prawny. Zeszyty naukowe 2018 nr 1, s. 79; M. Odrowska-Stasiak: *Rektyfikacja wyroków w procesie cywilnym*, Łódź 2020. Rozprawa doktorska przygotowana w Katedrze Postępowania Cywilnego, s. 143, 173 i 177).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ oraz art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.